

Ejecutivo juch'uy rimana

Kay 2019ta uchhika mana yachakuspa imachus kanka chay ranqhanaman, qullqi puquchiyta jinallataq chay industrial ruwanakuna nisqaqa karu suyukunaman mana allintachu qhawakurqa. kay niypi, qullqi puquyqa sinchita pisiyapun, jinataq qullqi puquy ñawpaqman wichiynanpi jinataq waq qullqi puquykunapi jinallataq qullqi puquy ñawpaqman rinanpi.

Chay llawchhu qullqi puquy mana allinchu qillqakusqa karqa, chay qullqi puquyqa tikrarpakun chay wak qullqi puquykunaman nisqaqa, kunan watapaq chay chay qullqi puqayqa wajina suyakurqa. Kay niypi, pisiyan kay pachapaqqa qullqi puquy quyqa, chayqa achkha suyukunapi pasivos externos nisqa yapakurqa. Astawanpis, América del Sur nisqapiqa, flujos de capital nisqaqa allinlla karqa jinallataq imaynachus kasqankumanjina.

Kay jawa suyukuna nisqanmanta chantapis chay políticos nisqaq awqanakusqankurayku jinataq llaqta runakuna ch'aqwasqankurayku, chay jawarayku mana allinchu qullqi puquyqa tukuy layaniqpi, chay nisqapi qullqi puquypi kunan watapi allin ruwakuyta munan, jinata kunan 2019paq allin kananpaq tukuy suyukunapi. Kayqa jawa suyukunapi jinataq kay laya suyukunaniqpi, qullqi puquy bolivianuspaqqa 2019piqa 2,8%ta wiñarisqa. Kay niyta munan, iskayñiqi tasa nisqa wiñasqa patapi América del Sur karqa.

Chay precios internacionales nisqaqa de las materias primas nisqaqa sinchi urapi rikhukun. Astawanpis, kay 2019 Boliviapi puquykuna jawaman

ranqhanaqa uchhikallata wicharirqa, imaptinchus gas uchhikata wichariptin, chantapis imaraykachus minerales jinataq tarpuy puquykuna sinchita urmaptinku puquyninpi. Kay niypi, kay puquykuna mana allinchu kaptin chay balanza nisqa uchhikata pisiyanman, imaraykuchus, chay cuenta corriente de la balanza nisqaqa kay 2019ta pisi kanqa kay 2018 nisqamanqa. Chantapis kay 2016 qhipanta nisqamanqa.

Kayta rikhukuspa, kay 2019 tukuy watapi, Banco Central de Bolivia (BCB) qullqi puquyman tukuy imata ñawpaqman rinampaq ruwarqa. Chayjinamanta Reservas Internacionales Netas (RIN) nisqata kallpacharqa; imaptinchus, tukuy kay qullqi puquy ukhupitaq jawapitaq mana allinchu qullqi puqunapaq jinataq kay llaqta runakunapaq dólares qullqi estadounidesnses nisqa ranqhanakupaq pisiyarqa. Chantapis ñawpaqman chay tasas de interes nisqata qullqi apaykachaypi allinta ch'usaq qayllaman churakurqa, chaymantataq qullqita ñawpaq japisqa unanchasqata pisiyahirqa, jinallataq chay CPVIS II, paqarisqa del Fondo CPVIS III nisqaqa pisiyachisqa chay tasa ñiqisqa ME nisqapi jinataq DPF ruwaypi, wakkunapi ima.

Kay niypi, qullqi kamachiqkunaqa jatunyananpaq jinataq kay octubrepitaq noviembrepitaq 2019 mana qullqi pisiyananpaq, kayjinamanta crédito kikillanta kuyunanpaq. Nikullanmantaq, BCB qullqita ima ñak'ariypi kananpaq qullqita waqaychan uqhayllata ima kaptinpi urqhunanpaq chay Tesora General de la Nación nisqamanta. Kay ñak'ariypi qullqi wiñariyqa allillan karqa imaptinchus jawamanta

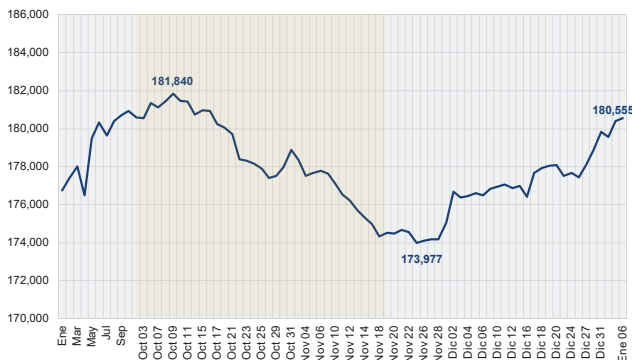
qullqi jamuq mana jap'ikusqanrayku, kayqa achkha apachiypi RIN y Crédito Interno Neto al Sector Público No Financiero nisqapi chantapis Programa Fiscal Financiero nisqapitaq rik hukurqa.

2014pi qullqi waqaychasqa mirasqaqa mana allinchu rik hukurqa, imaptinchus chay qullqi waqaychasqa suyunchikpi urmapi, jinallataq 2019pi mana allinchu karqa chantapis chay 2004manta pacha achkha qullqi kayqa mana allinta qhakusqachu. Qhapaq qullqiyuqkunamanqa mana wiñarirqachu llawchhulla paykunapaq karqa; astawanpis, 7,7% chayaspalla rik hukurpuni.

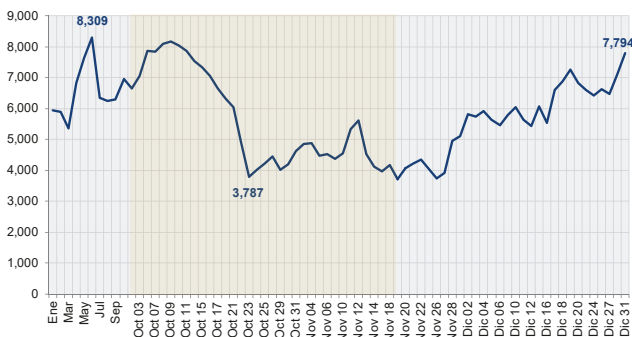
Qhatupi chhalasqapi, wata qallarichkaptinqa dólar estadounidense nisqa pisyarqa imaptinchus sinchita runakuna rantisqankurayku chantataq octubrepi noviembrepi astawan wicharirqa. Kay ninapi, BCBqa chay agentes divisa nisqa qhawaqta pisiyachirqa, chantapis allinta chay khuska parlaqkunawan Entidades de Intermediación Financiera ruwakunapaq jinallataq mana qullqita jawamanta rantinankupaq allinta apaykachakurqa, chantapis dolarta wasi chhalakuqkunaman chay Banco Unión nisqamanta rantikkurqa, BCB wasipi achkha dólar karqa chayrayku chay qullqi qunaqa pisi jawa qunapaq karqa chay qullqi BCB nisqamanta llusqisqaqa. Kayjinamanta qullqipa pachallanpi karqa, urallapi inflación nisqata apakachakurqa chayjinamanta qullqipuquyqa bolivianización nisqaqa allin kananpaq sumaqa apaykachakurqa.

Runa chaqwayqa jinallata chay políticos imaqa chay octubre jinataq noviembre kipiqa qullqinkuna runakupata qullqi wasin waqaychanana sinchita uraqarqa mana allinchu karqa. Chantapis nisunman aswan tukuy kay wata niqmanta nisqaqa sinchita uraqarqa. Imaptinchus dolarta sinchita rantirqanku chayraykutaq pisiyapurqa mana karqachu RIN nisqataq uraqarqa. Manaña maqanakuna kaptinqa usqhayllata wicharirqa qullqi waqychay, sinchi qullqi kay jinataq dolarpi ñawpaqjina kikinman tukupullarqataq chay RIN nisqata kikirillanpitaq tukukurqa. Astawanpis nisunman BCB nisqaqa utqhayllata qullqita allinyachirqa mana ñak'arinanpaq.

Depósitos en el sistema financiero
(En millones de bolivianos)

Liquidez del sistema financiero
(En millones de bolivianos)

Fuente: Banco Central de Bolivia

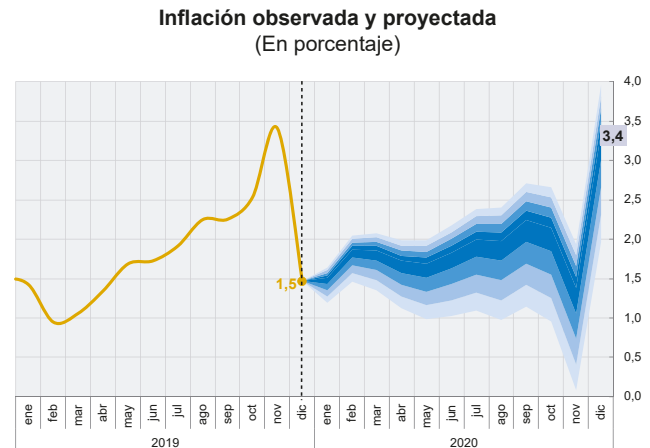
Chay chawpi watakama qullqi mana kayqa llawchhu karqa (siq'i urapi chay infación nisqa tarikurqa), chay inflación nisqa mana uraqananpaq aparqanku chay 4,0% nisqamanta 3,5% nisqaman chaymanta 2,5% jinataq 4,0% nisqaman pachanpi churakurqa (IPM de julio de 2019 willasqa), BCB kay wata willasqanmajinaqa uraqasqanqa sut'i rik hukun. Chayrayku, diciembre 2019pi 1,5% nisqapi tukukurqa, sinchi urapi qhawasqa kasqanmanjinaqa rik hukurqa, chayjinamanta sinchi urapi qhipa chunka wataman rik hukurqa, chantapis América del Sur nisqamanta iskay ñiqipi tarikurqa.

Bolivianuspata qullqinqa wiñarirqa 2,9% kimsa killa 2019piqa aswan pisi 2009 nisqamanta, sinchi llawchhu mana urqhusqankurayku. Qullqi apaqasqarayku, suyunchik uckhupiq kikirillanpi allin karqa, astawanpis demanda externa nisqa mana allinchu karqa; kay qhipa qas natural nisqaqa pisi karqa Brasil jinataq Argentinaman jinallataq chay zinc, plomo, jinataq estaño pisi karqa jawa suyukunaman apanapaq.

Imaynachus kananpaq, kay 2020 qullqi imaynachus kanqa chayqa mana yachakunchu, ichapis uraqallanqapunichus imachus. Kay niypi, kay pachapi qullqi puquyqa allillan kanqa chantapis wakin suyukunamanjina qullqipuquyqa wajina kanqa. Chay tasa de interés nisqa chay qullqi wasikunamanta pisi kanqa mana allin wiñariptin, wakinpaqtaq allillan kanqa. Kikin niypi, materias primas nisqa ranqhana allillan kananta suyakun. Kay niypi, América del Surpiqa qullqi puquyqa allillan kananta suyakun, kay qullqi apaykachayqa llawchulla wakinpachapi mana allinchu kaqjina, astawanpis ukhupi kaq. Kayta suyaspa, mana ranqhaqkuna masinchikta pisi wiñaqta qhawakun.

Achkhata pisita BCB ukhupi qhawaspa, 3,5% wiñarinanta kay 2020qhawakun, juk uchhika pisi uraqay 2,6% jinataq 4,0% chay jallp'ata tarpuqkuna, industrial jinataq jallp'a puquykuna urghuqkuna pachanpi allin kananpaq. Chantataq, inflación nisqapitaq, yuyayruwanapitaq kay 2020 wisq'ayta nin, inflación nisqa 3,4%pi tukukunqa nin, chawpipi uraqasqapi 2,0% jinataq 4,0% ima.

Kay yuyaruwanaqa ichapis thañusqa kanman, imaraykuchus mana allinchu kanman.

Fuente: Banco Central de Bolivia

Notas: El gráfico incluye intervalos de confianza en torno al escenario central. La parte más clara del gráfico es consistente con un intervalo de 90%

Kay niypi qullqi niypiqa jatunyanankama wiñallanqapuni, allinta qhawaspa qullqi kay pachallanpipuni kananpaq, chayjinamanta qullqipuquy wiñananpaq. Chay qullqi chhalakunataq kikillanpipuni kikin kanqa.